

De vigtigste af danske foretagne Rejser og Forskninger i Amerika.

Af

Oberst Emil Madsen

(Fortsættes).

II.

Medens der i et Skrift omtrent fra Midten af det 18. Aarhundrede ¹⁾, hvori der tillige omstændeligt berettes om den ofte grusomme Behandling af Negrene, som jo blandt andet havde fremkaldt det meget blodige Oprør paa Sct. Jan 1733 ²⁾, og det haarde Arbejde der paalagdes dem, siges, at de danske Skibe da ikke indførte Negre til Sct. Croix, men kun til Sct. Thomas, og at det kun var meget faa Gange, at Slaverne paa de danske Skibe gjorde Oprør, haves der dog Beretning om en Rejse, paa hvilken et saadant fandt Sted. Denne Beretning skyldes den forhenværende Overdokter ved de danske Kolonier i Afrika Poul Erdmann Isert, der efter først at være rejst til Guinea 1783, derfra i 1786 rejste til Vestindien om Bord i Skibet »Christiansborg«, der havde 452 Slaver inde. Han beskriver, hvorledes Skibet var indrettet, for at man kunde holde de lænkede Slaver, der havde den største Angst for, hvad der skulde blive deres Lod i Vestindien, i Ave. De gjorde dog Oprør, og under den Kamp, som derved opstod, blev Overdokteren svært saaret. Det lykkedes dog at bekæmpe Negrene. Nogle sprang over Bord, og skønt man søgte at redde dem, druknede 24. Paa den øvrige Rejse døde kun 7 ³⁾.

Besiddelsen af de vestindiske Øer har bevirket, at der ikke er noget Land udenfor Evropa, hvortil danske Orlogsskibe saa ofte har foretaget Togter, som til Vestindien, stundom tillige Togter til Guinea

¹⁾ Haagensen: Beskrivelse over Eylandet St. Croix, Kbh. 1758. dito 1751, Thott Kw. Nr. 1298. — Haagensen var Bogholder og Planter paa Sct. Croix. Død 1771 som Etatsraad.

²⁾ Se nærmere om dette Dewitz: In dänisch Westindien, Niesky 1882, 94 ff.

³⁾ Samling af de nyeste og bedste Beskrivelser i et udførligt Udtog, III, Kbh. 1790, 458 ff. — Isert døde 1789. Som Videnskabsmand har han efterladt i Manuskript, der nu findes i Botanisk Museum, Index plantarum etc., med Bestemmelse af en Mængde Planter. En omstændelig Beskrivelse af et Slave-skib findes i Dewitz: In dänisch Westindien, Niesky 1882, 82 ff.

og andre Dele af Afrika. I en stor Del af det forløbne Aarhundrede er det kun ganske faa Aar, i hvilke ikke et eller andet Skib af Orlogsflaaden har besøgt Vestindien, og nogle Skibe har endog gjort Togt dertil forholdsvis mange Gange, Briggen »Sct. Jan« saaledes ikke færre end i alt 9 Togter i Aarene 1821 til 1838 ¹⁾.

Særlige Opgaver er bleven knyttede til enkelte af Togterne eller har frembudt sig, medens disse varede.

Som saadanne kan nævnes, at Fregatten »Prøven«, ført af Poul de Løvenørn i 1782 og 1783 sendtes til Vestindien for at undersøge nogle nylig af Urmageren Armand i Rendsborg forarbejdede Ure, bestemte til at bestemme Længden til Søs. Rejsen forløb heldigt, og som Følge af det gode Udfald af Forsøgene befalede Kongen, at Armand skulde bosætte sig i København, at der aarlig skulde købes 2 Ure af ham, og at hans Pension skulde forhøjes ²⁾.

1801 udsendtes Fregatten »Freja«, væsentligst for at overbringe General Walterstorff, der skulde modtage de danske Øer, efter at Englænderne havde haft dem i Besiddelse, hvilket skete den 16. Febr. 1802 ³⁾.

¹⁾ Degenkolv: Oplysninger vedrørende den danske Flaades Skibe i sidste Aarhundrede, Kbh. 1906.

²⁾ Poul de Løvenørn: Beretning om en Reise, foretagen efter allernaadigst Befaling i Aarene 1782 og 1783 med Fregatten »Prøven« for at undersøge de i Danmark forfærdigede Sø-Længde Uhrer, Kbh. 1785. — Løvenørn døde 1826 som Kontreadmiral og Direktør for det af ham oprettede danske Søkort-arkiv.

³⁾ Walterstorff døde 1820, ophøjet i den danske Grevestand. Derimod førte intet Orlogsskib Generallejtant P. L. v. Oxholm til Sct. Croix, da han den 1. April 1815 overtog Øerne, efter at Englænderne paany havde haft dem i Besiddelse, kun et dansk Handelsskib »Prinsen af Hessen«. Oxholm var alt 1777 bleven sendt til de vestindiske Øer for at ordne deres Forsvar i Anledning af den fransk-amerikanske Krig. Han blev da der i omtrent 20 Aar og blev atter sendt ud i 1815.

1840 udsendtes Fregatten »Bellona« ført af daværende Kaptajn Christian Wulff¹⁾ for at indlede eller slutte politisk-merkantile Forbindelser med de sydamerikanske Republikker og indhente saadanne Oplysninger, som kunde være til Fordel for den danske Skibsfart og Handel. Handelstraktater var alt afsluttede 1828 med Kejserdømmet Brasilien, 1827 med de meksikanske Stater og 1838 med Republiken Venezuela. Skibet skulde besøge Brasilien, Uruguay, Argentina, Chile, Peru, Bolivia, Ecuador og efter Omstændighederne Vestindien og Venezuela. Til de sidstnævnte 4 Steder kom Skibet dog ikke. Derimod førtes Forhandlinger i de andre Stater²⁾, og der udnævntes Konsuler i Republikernes Hovedsteder, hvor før ingen Konsuler var ansatte.

I Fregatten »Bellona«s Togt deltog den bekendte Zoolog Henrik Krøyer.

Orlogsbriggen »Ørnen«, ført af Kaptajnløjtnant A. C. Polder³⁾, var i Aarene 1843/44 udsendt til Buenos Aires, medbringende Forslag til Forhandling om en Handels- og Venskabstraktat mellem Danmark og den argentinske Republik.

Paa sin Jordomsejling, hvorom mere i det følgende, besøgte »Galathea«, ført af Steen Bille, 1847 Montevideo for at faa Bekræftelse paa den mellem Danmark og Uruguay den 28. Febr. 1842 afsluttede Traktat, hvilket dog ikke lykkedes, skønt Bekræftelsen fra Uruguays Side havde ladet vente paa sig i 5 Aar. Derimod tilendebragtes heldigt de alt tidligere indledede Forhandlinger angaaende en Handels- og Venskabstraktat mellem Danmark og den argentinske Republik⁴⁾.

Paa Korvetten »Heimdal«s Togt i de vestindiske Farvande 1860/61 under Orlogskaptajn H. H. S. Grove⁵⁾ havde det til særlig Opgave, idet der da var Krig mellem de amerikanske Nord- og Sydstater samt Borgerkrig i Venezuela og i Ny Granada (nu Columbia), at beskytte den danske Handel og afværge Brud paa Danmarks Neutralitet. Det bestemtes ogsaa under Skibets Ophold i Vestindien, at Øen Loango, der ligger tæt ved Sct. Jan, tilhørte

¹⁾ Død 1843 som karakteriseret Kontreadmiral, Kammerherre, Generaladjutant for Søetaten og Jagtkaptajn.

²⁾ Handelstraktat med Chile er senest bleven afsluttet den 4. Febr. 1899 med Tillægsartiklet af 30. Novbr. 1905. Derhos er der afsluttet Handels- og Skibsfartskonvention med Meksiko 3. Maj 1910. Med Peru haves ingen Handelstraktat.

³⁾ Død som Kommandørkaptajn 1863.

⁴⁾ Med Uruguay og Argentina haves nu ingen Handelstraktat.

⁵⁾ Død 1866 som Orlogskaptajn, var en Tid Marineminister.

Danmark, og da det tillige var hændt, at et engelsk Linieskib var løbet paa Grund paa en af Bahama-øerne, ilede det samme til Hjælp, men inden det indtraf, var Linieskibet alt blevet hjulpet.

Efter den Tid har næppe noget dansk Orlogsskib haft nogen diplomatisk Mission i Amerika.

Krydserkorvetten »Valkyrien«, der, ført af Kommandør H. P. Holm, 1901/02 var Stationsskib ved de vestindiske Øer, forlod den 9. Maj 1902 Sct. Thomas for at bringe Hjælp i Anledning af de vulkanske Udbrud paa Martinique og deltog den 11. Maj sammen med franske Skibe i Redningsarbejdet ved Landsbyen Le Precheur.

Skonnerten »Ingolf«, der atter ført af Kaptajn C. V. E. Carstensen har været i Vestindien i Vinteren 1910/11, har haft til Opgave at forberede en Søopmaaling, der skulde foretages 1912. Fra Begyndelsen af det 18. Aarhundrede er der foretaget spredte Opmaalinger, og 1849 fremkom et samlet Kort, baseret paa Trianguleringer af Dr. med. H. B. Hornbeck og Major Andrew Long, hvornæst der ogsaa 1852 udkom et engelsk Kort, vistnok bygget paa de danske Trianguleringer; men efter den Tid kan jo enkelte Forandringer være indtrufne, foruden at der nu kræves større Nøjagtighed¹⁾.

Kun faa væsentlige Uheld er indtrufne paa de Rejser, de danske Orlogsskibe saaledes har udført.

De indskrænker sig til, at Fregatten »Perlen«, da den tiltraadte Rejsen til Vestindien den 16. November 1814, forliste paa Skagens Rev den paafølgende 5/6 December, at Korvetten »Najaden« der var i Vestindien 1821, havde det Uheld med Lods om Bord at strande paa et Skær ved Sct. Thomas ca. den 7. Maj. Det lykkedes dog at bringe den af Skæret og hen paa et Sted paa Strandbredden, omtrent en Fjerdingvej fra Byen Charlotte Amalie. Her blev den istandsat, men Opholdsstedet var saa usundt, at en Del af Besætningen blev syg, og flere døde især af de Sygdomme, de her havde paadraget sig, deriblandt 4 af Skibets Officerer nemlig Chefen, Kaptajn J. J. Suenson, Kaptajnløjtnant O. C. Pedersen, Premierløjtnant J. C. Schneider og Sekondløjtnant W. de Coninck. Kun en af Officererne forblev ganske frisk. Skibet kunde atter afgaa den 23. Maj. Endvidere kan nævnes, at Briggen »Allart« forliste den 14. Febr. 1842 mellem Portorico og Sct. Jan.

Foruden de ovennævnte 4 Officerer er yderligere i det sidste Aarhundrede nogle enkelte døde paa

¹⁾ Jvf. »Riget« 23. Jan. 1911.

Turene til og fra Vestindien eller under Opholdet dør, nemlig Kaptajnløjtnant D. E. Bille, Premierløjtnant E. H. Gyldenpalm og Premierløjtnant J. B. C. N. de Witt, døde 1807, alle 3 efterhaanden beklædende Stillingen som Chef for Fregatten »Fylla«, Kaptajn C. J. F. Hedemann, Chef for Briggen »Sct. Jan«, død 1820, Kaptajnløjtnant K. E. Herlów, Næstkommanderende paa Korvetten »Diana«, der døde den 26. Juli 1825, Kaptajnløjtnant J. B. G. Obelitz, Næstkommanderende paa Korvetten »Fortuna«, der druknede den 4. April 1827, og Sekondløjtnant Viggo Grove, der døde om Bord paa Orlogsbriggen »Mercurius« den 26. Novbr. 1852. Endvidere er Sekondløjtnant O. Suenson død i 1856 i Rio Hacho (Sydamerika) om Bord paa Briggen »Danmark«.¹⁾

Om nogle af Togterne haves trykte Beretninger, saaledes om Fregatten »Bellona«s Togt 1840/41, paa hvilket Skibet anløb Rio de Janeiro, de vigtigste Havnestæder ved La Plata-Floden, i Chile og Peru, medens de paatænkte Besøg i Bolivias daværende Havnestad Cobija og Ecuadors Guayaquil maatte opgives paa Grund af de Bekostninger og den Tid, dette Besøg vilde kræve²⁾, endvidere om Fregatten »Sjælland«s Togt til Brasilien og Vestindien, paa hvilket Skibet anløb i Amerika Rio de

¹⁾ Endvidere er en Del af Søværnets overordnede Personale død i Dansk Vestindien, uden at det bestemt kan siges, om de var om Bord i Orlogsskibe eller opholdt sig dør af andre Grunde, saaledes fhv. Reservekirurg H. C. Gleerup 1807, Kadet A. H. H. Kramer 1818, Grovsmedemester C. L. Søndermann 1818, Premierløjtnant O. C. Lange 1819, Kaptajn L. Lorek 1820, Premierløjtnant H. V. Rosenvinge 1834, fhv. Guvernør, Kaptajnløjtnant F. S. Mørck paa Plantagen Frederiksgave 1839, Premierløjtnant C. J. F. Michelsen 1852, Sekondløjtnant G. J. Blom 1857, Sekondløjtnant C. S. Dorph 1863, Kaptajn L. F. Schmidt 1869, og Kontreadmiral J. Christmas 1873. Endvidere er Løjtnant F. J. Ortved død 1862 i Havana, og Kaptajn C. N. Wulff død 1856 i Sydcarolina.

Af den vestindiske Hærstyrke er ogsaa adskillige døde i Vestindien i de sidste 50 Aar saaledes Kammerjunker, Premierløjtnant F. C. A. Castonier, Oberstløjtnant konst. Stadthauptmand H. M. Keutsch og Sekondløjtnant H. F. Kjær 1860, Oberstløjtnant J. F. C. Castonier 1867, Oberst C. L. Gjellerup 1876, Kaptajn C. F. Paludan 1896 og Kammerjunker, Kaptajn E. J. Krabbe 1897. Endvidere kan nævnes som døde af Hæren udenfor den vestindiske Hærstyrke Kammerherre. Generalmajor F. T. Oxholm 1871, afsk. Major, kgl. Kasserer paa Sct. Croix C. R. Magens 1873, Oberst af Artilleriet P. C. Bianco Boeck 1876, Kammerjunker, Premierløjtnant H. J. Dons 1907, tjenestegørende ved det vestindiske Gendarmeri, derhos ikke ganske faa Læger, Præster og andre Embedsmænd.

²⁾ D. Pontoppidan: Rejse til Sydamerika, Kbh. 1841. Pontoppidan var Præst om Bord paa Skibet, blev 1863 Sognepræst til Sct. Morten i Randers, død 1879.

Janeiro, Port Royal paa Jamaica, Bahia, Barbados, Martinique, Sct. Croix og Sct. Thomas¹⁾, og om Korvetten »Heimdal«s Togt, paa hvilket Skibet anløb, foruden de 3 vestindiske Øer, La Guayra, Porto Cabello, Sct. Kitts, Seta. Marta i Columbia, Port Royal, Havana, Martinique og Trinidad²⁾.

Foruden den alt foran omtalte, af Løvenørn udførte Rejse, er der foretaget ikke ganske faa Rejser til Amerika med videnskabelige Resultater.

Som den første af disse maa nævnes H. Wests Rejse til Vestindien, idet han 1788 blev udnævnt til Rektor i Christianssted og senere til Notarius publicus dør. Foruden at blive anvendt som Guvernements-Agent i forskellige, til Dels vanskelige Missioner til de engelske, franske og spanske Guvernementer paa Øerne i Vestindien, var han meget beskæftiget med at indsamle naturhistoriske Sager, særlig Planter, hvoraf en Del sendtes til Botanikeren Vahl. Han opdagede flere Søværkster, der findes beskrevne i Naturhistorisk Selskabs Skrifter. Vahl har derhos benævnt en ny Planteslægt efter ham. Han indførte en ny gul Træsart (*Zanthoxylum flavum*) i Danmark til Snedkerbrug og Otaheiti-Røret paa Sct. Croix. Han besteg Vulkanen Souffrière paa Guadeloupe og udgav 1793 Bidrag til Beskrivelse over Sct. Croix etc.³⁾

Som den næste Rejse med videnskabeligt Resultat maa nævnes de store og meget betydningsfulde Rejser, som er foretagne af Naturforskeren, Dr. phil. P. W. Lund. Han studerede først Medicin og derpaa Naturvidenskab, men blev angreben af en begyndende Lungetuberkulose og derfor tilraadet at tilbringe nogle Aar i Brasilien. Han rejste derhen i 1825 og forblev dør til Januar 1829. Under sit Ophold her gjorde han en Mængde videnskabelige Iagttagelser og foretog betydelige Indsamlinger af Dyr og Planter, som han skænkede til det naturhistoriske Museum i København, Prins Chri-

¹⁾ Friis: Erindringer fra et Togt med Fregatten »Sjælland« til Brasilien og Vestindien i Aarene 1860—61. Møgel-tønder 1862. G. M. Friis var konstitueret Læge om Bord paa Skibet, blev Dr. phil. 1879. Død 1900 i Tønder.

²⁾ Holm: Korvetten »Heimdal«s Togt i de vestindiske Farvande i Aarene 1861 og 1863, (daværende Sekondløjtnant J. U. A. Holm).

³⁾ West døde som Etatsraad 1811 efter at være sendt tilbage til Danmark og have været Konsul i Nederlandene fra 1802. En Skildring af de ham paa Rejser i Vestindien og Europa mødte Begivenheder findes i Nyerup, Magasin for Rejse-iagttagelser I, 1820 129 ff. Se iøvrigt om ham Biogr. Lex., Almindeligt Litteraturlæx., Kbh. 1820, Literaturtidende 1811, Nr. 13 og Naturhistorisk Selskabs Skrifter VI, 217 f.

stians Privatsamling o. fl. Efter sin Hjemkomst udgav han flere, ret vigtige Afhandlinger. Han foretog derpaa en Rejse til Italien, men vendte saa tilbage til Brasilien, hvor han indtraf i Rio de Janeiro i Januar 1832. Herfra gjorde han først, sammen med den tyske Botaniker Riedel, der havde fulgt den af den russiske Regering udsendte Naturforsker Langsdorff paa hans ved Sygdom afbrudte Rejse, talrige Rejser i Provinsen Rio, og derefter begyndte han sammen med ham en stor Rejse, først til Sao Carlos i Provinsen Sao Paulo (22° 48' s. Br., 29° 2' v. f. Ferro) og derpaa under store Besværligheder gennem ukendte Egne til Curvelo, som ligger 220 km N. N. V. for Hovedstaden Ouro Preto i Provinsen Minas Geraes, hvilken selv ligger 300 km N. t. V. for Rio de Janeiro. Her var de saa heldige at komme til at undersøge nogle Kalkhuler, som fandtes der i Egnen, og som under en løs, graagul Jordbund ganske gennemvævet af Ben især af smaa Pattedyr, indeholdt, indesluttede i en stenhaard Masse, som det tog 3½ Maanedes Arbejde at gennembryde, talrige Levninger af en Fortidens Dyreverden. Dette Fund blev af den største Betydning for Lund, og det var hans Arbejde med samme, der særlig har skaffet ham stor Berømmelse. Han rejste dog med Riedel til Ouro Preto, hvor Ekspeditionen, som den var planlagt, skulde ophøre. Her blev Riedel farlig syg, og Lund, der ikke forlod ham, benyttede det ufrivillige Ophold til at udarbejde en af sine mest bekendte Afhandlinger¹⁾. I Februar 1835 skiltes han fra Riedel for over Lagoa Santa, en Landsby i Nærheden af Floden Rio de Velhas, 110 km N. t. V. for Ouro Preto, at vende tilbage til Hulerne. Her traf han da den norske Kunstner P. A. Brandt. Denne forblev da hos Lund indtil Brandts Død 1862, og talrige Afbildninger af de uddøde, brasilianske Hvirveldyr skyldes ham. I Foraaret 1835 bosatte Lund sig i Curvelo og begyndte Udgravningen af den kort i Forvejen opdagede, store og af Stalaktiter vidunderlig prydede Maquiné-Hule, der findes Syd for Curvelo i omtrent en dansk Mils Afstand. I September 1836 rejste han til Lagoa Santa, som derefter blev hans stadige Opholdssted

¹⁾ Bemærkninger om Vegetationen paa de indre Højsletter af Brasilien i Det kgl. danske Vidensk. Selsk. naturvidenskab. og matemat. Afhandlinger, VI, 1837. — Et Kort over Lunds Rejser findes i Det kgl. danske Vidensk. Selsk. Skrifter, 6. Række, naturv. og mathem. Afdeling VI, 1890—92, 267. Her findes talrige Rejser over en stor Del af Lunds, Reinhardts, Warmings o. fl.s Skrifter.

indtil hans Død. Flere Beretninger om hans Fund blev efterhaanden udgivne¹⁾. Tillige skænkede han Danmark sine store Samlinger, som dog først naaede til Udpakning og Opstilling i Vinteren 1859/60. Lunds videnskabelige Virksomhed afsluttedes allerede 1844 paa Grund af Sygelighed, og denne bragte ham ogsaa til at opgive at rejse hjem.

Efter Brandts Død ønskede han en yngre Videnskabsmand til Hjælper. Valget faldt paa Botanikeren J. E. B. Warming, som blev 3 Aar hos Lund. Han efterfulgtes af Tyskeren W. Behrens, der videre i 1876 afløstes af Danskeren cand. phil. P. W. de Roepstorff, og denne forblev da hos Lund til Lunds Død 1880²⁾. Efter denne frededes der dog ikke om Lunds Bibliotek. Det blev solgt ved Auktion, og Papirerne brugtes dels som Makulatur og dels til Fyrværkerisager.

I Forbindelse med Lunds Virksomhed maa nævnes Zoologen J. T. Reinhardt³⁾. Denne, der havde deltaget i Galatheas Rejse, forlod efter kongelig Befaling Skibet i Rio de Janeiro for at besøge Lund i Lagoa Santa. Efter et Ophold her, drog han hjem, men rejste atter 1850 dertil for at foretage zoologiske Indsamlinger og blev dør i 2 Aar. I Aarene 1854 til 56 besøgte han for 3. Gang Brasilien. Han har udarbejdet et Antal mindre og større Afhandlinger angaaende forskellige, uddøde, sydamerikanske Pattedyr paa Grundlag af det Materiale, som var indsamlet af Lund, senere ogsaa en stor Afhandling om Fuglefaunaen paa Brasiliens Højsletter.

Endvidere maa nævnes den alt foran omtalte Botaniker, nu Professor ved Universitetet og Direktør for den botaniske Have, Dr. phil. J. E. B. Warming. Han blev 1863 Amanuensis hos Lund og vendte atter hjem 1866 med meget Materiale, hentet fra Floraen ved Lagoa Santa. Resultatet af hans

¹⁾ Blik paa Brasiliens Dyreverden før sidste Jordomvæltning i Det kgl. danske Vidensk. Selsk. naturv. og mathem. Afhandlinger VIII, 1841, IX, 1842, XI, 1845. Meddelelse af det Udbytte, de i 1844 undersøgte Knoglehuler har afgivet til Kundskaben om Brasiliens Dyreverden før sidste Jordomvæltning, i Det kgl. danske Vidensk. Selsk. naturv. og mathem. Afhandlinger, XII, 1846.

²⁾ Henriette Lund: Naturforskeren Peter Wilhelm Lund, Kbh. 1885; Reinhardt: Afhandling i Oversigt over det kgl. danske Vidensk. Selsk. Forhandlinger i Aaret 1880; Biogr. Lex. — Roepstorff er død 1895 som Lektor i Kollegiet i Barbacena i Brasilien.

³⁾ Død som Professor og Direktør for det kgl. naturhistoriske Museums 1. Afdeling 1882.

Forskninger fremkom efterhaanden i videnskabelige Meddelelser fra den naturhistoriske Forening i København, samt i Afhandlingen Lagoa Santa¹⁾. Under Bearbejdelsen af Materialet traf Warming paa nogle særegne Greningsforhold hos visse Planter, og dette førte videre til en Række yderligere Undersøgelser i samme Retning. Studiet af den tropiske Natur blev yderligere uddybet paa en Studierejse 1891/92 i Vestindien og Venezuela, som senere vil blive omtalt²⁾. Resultatet heraf foreligger i Værket *Plantefund, Grundtræk af den økologiske Plantegeografi*, Kbh. 1895.

I Forbindelse med det foregaaende kan ogsaa nævnes, at betydelige Samlinger af Skeletter af Forverdenens Dyr, fundne i Brasilien i Jordbund udenfor de foran omtalte Huler, er skænkede det zoolo-Museum i København af Dr. med. Valdemar Lausen, som efter at have gjort Tjeneste i den danske Hær, bl. a. i 1864, praktiserede i Buenos Aires fra 1865 omtrent til sin Død, en Tid som Overlæge ved et derværende tysk Hospital³⁾.

Som den næste i Rækken af videnskabelige Rejser maa nævnes Steen Billes med »Galathea«, for saa vidt Amerika besøgte paa den.

Efter at have forladt Asien og besøgt forskellige Øgrupper i det stille Hav indtraf »Galathea« i Valparaiso den 25. Januar 1847, efter 38 Dages Sejlads fra de franske Marquesas-Øer. Under Overfarten var der foretaget magnetiske Intensitets- og Inklinationsobservationer, og Misvisningen var bleven undersøgt. Under Opholdet ved Byen gjordes der flere Udflugter i Omegnen, og saavel Byen som dens Omgivelser findes omhyggeligt beskrevne, der under ogsaa, hvor let Sølv- og Kobberminer opdagedes dér i Egnen.

Fra Valparaiso sejlede til Cobija, der da var Bolivias eneste Søhavn⁴⁾. »Galathea« indtraf dér den 22. Februar. Her forlod Professor W. F. G.

¹⁾ Det kgl. danske Vidensk. Selsk. Skrifter, 6. Række, naturv. og mathem. Afdeling VI, 1890—92, 153 ff.

²⁾ Efter denne Rejse har Warming skrevet Afhandlingen *Halofytstudier* i Det kgl. danske Vidensk. Selsk. Skrifter, naturv. og mathem. Afdeling VIII, 1897. Se ogsaa Warming: *Om tropisk Agerbrug og tropiske Kulturplanter* i Geogr. Tidsskr. XII.

³⁾ Død 1889. Carøe: *Den danske Lægestand*, Supplementbind til 7. Udgave, Kbh. 1904; jvf. Beretning om det zoologiske Museums Virksomhed 1885, 8.

⁴⁾ Efter en Krig 1879—80 bemægtigede Chile sig den Provin, hvori Cobija ligger, og fra den Tid er Bolivia afskaaret fra Havet.

Behn¹⁾ Ekspeditionen, idet han havde besluttet kun ledsaget af 1 Mand at rejse over Andesbjergene gennem Brasilien til Rio de Janeiro, hvor han igen vilde gaa om Bord i Skibet, hvilket dog ikke lykkedes, idet han først indtraf i Rio flere Maaneder efter at »Galathea« var afsejlet derfra. Bille samtykkede og modtog 2 Dage, førend »Galathea« kom til Cobija, en Skrivelse, at Kongen billigede Professorens Forehavende.

Skibet anløb derpaa Chinha-Øerne, for at Naturforskerne dér kunde undersøge Forholdene angaaende Guanoen, som dér findes i stor Mængde og med en Dybde af ca. 60 Fod. Paa Vejen derhen foretoges mange Observationer angaaende Strømforholdene og Vandets Temperatur. Skibet kom til Reden ved Øerne den 2. Marts og sejlede endnu samme Dag til Callao, hvor det indtraf den følgende Dag. Under Opholdet her besøgte Lima, hvorhen der førte en kostbar anlagt, men senere forfalden Vej²⁾. Lima findes beskrevet, og de gamle Peruaneres Kultur er kortelig omhandlet.

»Galathea« forlod derpaa Callao og indtraf derfra i Montevideo den 20. April 1847. Paa Vejen derhen omsejlede Skibet Kap Horn, idet der formentes, at det ikke var heldigt for Sejlskibe, som kom fra Vest, at benytte Magellan-Strædet, om dette end bedre lod sig gøre, naar man kom fra Øst. Paa hele Rejsen om Kap Horn, hvis Meridian passeredes den 8. April i 12 Miles Afstand fra Land, havde Skibet stiv Kuling og svær Sø, men dog stedse gunstige Vinde. Flere voldsomme Sne og Haglhyger indtraf, og Omvekslingen i Temperatur var meget betydelig, idet denne gik ned fra 20,4° C. til 2,0° ved Midnat og fra 21,5° til 6,2° ved Middag. De mange Søfugle, der havde omkreset Skibet, da det gik om det gode Haabs Forbjerg, savnedes her. Interessante Uddrag af den fysiske Journal er optagne i Beskrivelsen.

Indsejlingsforholdene i La Plata-Floden findes nøje beskrevne, ligeledes Montevideo. Her var der Krigstilstand paa Grund af Stridigheder mellem Magthaverne i Uruguay og Argentina, hvilke sidste havde sat sig i Besiddelse af det meste af Uru-

¹⁾ Ved en Fejltagelse er i Geogr. Tidsskr. XX, 151, Forbogstaverne i Professorens Navn angivne som D. M., og hans Dødsaar er ikke 1870, men 1878. (Volbehr, Professoren und Docenten der Christian Albrecht Universität zu Kiel 1665 bis 1887, Kiel 1887, 41).

²⁾ Nu findes Jærnbaner.

guay¹⁾. Montevideo var afskaaren fra al Tilførsel fra Indlandet, men havde alligevel en meget blomstrende Handel, begrundet paa, at England og Frankrig, der var komne i Krig med Argentina og havde slaet den argentinske Flaade ved Montevideo den 2. Aug. 1845, blokerede Buenos Aires og ethvert andet Punkt ved La Plata-Floden, hvor Magthaverne i Argentina havde Herredømmet, medens de dog lukkede Øjnene for Handelen mellem Montevideo og Buenos Aires. Den diplomatiske Mission, som Steen Bille havde i Montevideo, er alt omtalt foran (S. 153).

Den 30. April indtraf »Galathea« paa den ydre Red ved Buenos Aires. Her besaas Byen og Omegnen, og der indladedes en Del fossile Knogler, der var bestemte til Kongen af Danmark. Rosas' Rædselsregimente findes omhandlet, og den Afslutning af de forberedende Forhandlinger med Argentina, som Bille opnaaede, er omtalt foran (S. 153).

Efter atter at have anløbet Montevideo, afgik »Galathea« herfra den 14. Maj for at vende hjem. Dog skulde Flaget endnu vises i Rio de Janeiro og Bahia.

Skibet indtraf den 25. Maj ved Rio og forblev der 14 Dage. Som alt omtalt forlod Zoologen Reinhardt der Skibet for at besøge Lund. I Rio fik Skibet ogsaa om Bord 12 Kasser med Sager, samlede af Lund. Skibet afgik fra Rio den 9. Juni og indtraf den 22. ved Bahia, hvor mange Ruiner bar Vidne om den Borgerkrig, der havde hærget Byen nogle Aar i Forvejen.

Skibet afgik fra Bahia den 27. Juni og kom efter en i alle Maader lykkelig Rejse til København den 23. Aug.²⁾

Om Professor Behns Rejse findes intet offentliggjort. Af trykte Sager har han kun efterladt sig en Del lægevidenskabelige og naturhistoriske Afhandlinger³⁾.

Ved den store Velvillie, der er vist af Professorens Søn, Pastor Behn i Haseldorf, kan dog følgende berettes efter hans i Hjemmet efterladte Papirer.

Professoren forlod Galathea i Cobija den 22.

¹⁾ Rosas vilde indlemme Uruguay i Argentina, hvad der bragte denne Stat i Krig med Brasilien. Montevideo belejredes i 9 Aar, forsvaret hovedsagelig af italienske Soldater under Garibaldi og franske Baskere. Krigen endte først 1852.

²⁾ Steen Bille: Beretning om Corvetten »Galathea«s Rejse omkring Jorden, III, Kbh. 1850, 273 ff.

³⁾ Nævnte i Catalogue of scientific papers, compiled by the royal society of London, I, London 1867, 207.

Febr. 1847, efter at han alt i Valparaiso havde udrustet sig med, hvad der behøvedes til en Landrejse tværs igennem Brasilien. Han begyndte saa sin Rejse den 25., kun ledsaget af en Tjener, F. Sagan, som oprindeligt var Skrædder, men tillige havde lagt sig efter at udstoppe Dyr. Den første Del af Rejsen maatte der benyttes Muldyr med Drivere.

Professoren gennemrejste først Ørkenen Atacama, hvor ingen Planter vokser, og det næsten aldrig regner. Efter at de ca. 1000 m. høje Kyst-Cordiller var overskredne, drog Professoren til Sct. Barbara ved Bjærgenes højeste Kæde, hvor Bjærget Sct. Pablo y Pedro viste sig snebedækket. Videre drog han saa gennem Ascotoa ind i Titicaca Søens Omraade og derfra ind i La Platas Strømgebiet til Potosi, hvor han indtraf den 15. Marts, efter at der i alt var tilbagelagt 673 km.

Derpaa rejste han i Selskab med en Franskmand Lalannes, der boede i Chaquisaca (Sucre), til denne By. Vejen derhen var 123 Kilometer, men tilbagelagdes dog i kun 2 Dage, da der under Vejs stedse kunde faas friske Muldyr. I Sucre, Bolivias Hovedstad, kunde der derimod ikke faas slige Dyr, og et nødtvungent Ophold paa 3 Uger fulgte. Først den 11. April kunde der rejses videre, og han fulgtes nu en Strækning med 2 tyske Spillemand, som var komne til Bolivia. Efter 8 km.s Rejse naaedes Vandskellet mellem La Plata og Amazonfloden, hvilket dog kun bestod i et lavt Højdedrag. Snart naaedes Floden Mamorés øverste Løb, hvilken Flod er en af Kildefloderne til Madeira. Jo dybere, han kom ned, desto mere voksede Righoldigheden af Floraen og Faunaen, og det blev til den første Pligt for ham at fange og samle alle Slags Dyr. Fra selve Højdedraget oversaas den med Urskov bevoksede Llanos di Chiquitos, der som et grønt Hav udstrakte sin ligelige Flade, der kun blev afbrudt af de som hvide Striber sig visende Strømme. Disse Llanos danner en uhyre Slette i det indre af Sydamerika fra Amazonfloden i Nord til La Platas Munding i Syd, overalt med kun meget ringe Hældning, medens Andesbjærgene ved Siden af straks hæver sig til en Højde af 2000 m. Urskoven afgav en Fylde af Dyr af alle Arter til Professorens store Glæde, medens nogle af disse dog ogsaa afstedkom adskillige Plager, idet f. Eks. Vampyrerne ofte bed Muldyrene om Natten, saa at de om Morgenen stod overstrømmede med Blod, og Myrer, Sandlopper og andet Utøj overfaldt de rejsende.

Den 31. April kom Professoren til Santa Cruz de la Sierra, hvor han var ventet og blev hjærteligt modtagen. Her gjorde han et længere Ophold for grundigt at studere Dyreverdenen. Her maatte han ogsaa købe Heste og Muldyr, da der paa den videre Rejse ingen kunde faas til Leje. Herfra sendtes ogsaa den ene Spillemand tilbage, da Rejsens Vanskeligheder gjorde ham bange. Den anden beholdt Behn, skønt han var meget medtaget af Feber.

Den 27. Maj foregik Afrejsen, og til Tegn paa, hvor kærkomment Professorens Besøg havde været, ledsagede 20—30 Ryttere ham et langt Stykke Vej. Først gjaldt det om at overskride Mamorés øvre Løb i Sletteland; men derefter skulde der rejses gennem en 200 km. bred Skov, der var ganske ubeboet, fordi den i Regntiden stod helt under Vand.

Tidligere havde det været meget velkomment, naar de rejsende havde stødt paa en Indianerbolig. Fødemidler kunde Indianerne ikke yde, men de var paa alle andre Maader tjenstvillige, godmodige og ærlige, saa langt som der taltes spansk; men da han havde overskredet Brasiliens Grænse, blev

Forholdet anderledes. Hvor der taltes portugisisk, viste Indianerne sig yderst fjendtlige, og der maatte vises den største Agtpaagivenhed for at undgaa deres Overfald. Dette vanskeliggjorde Rejsen. Der maatte endog undlades at tænde Baal om Natten for ikke at paadrage sig deres Opmærksomhed. Vaabnene maatte stedse holdes i Beredskab, og alle holde sig samlede.

Saaledes naaedes Matto grosso eller Villa Bella, men ogsaa paa den anden Side af denne By var Rejsen farlig, og de Portugisere, som blev truffene, var vel høflige, men meget lidet venskabelige.

Efter Matto grosso maatte videre Tilløbene til La Plata Janon, Paraguay, der løb som en stor Strøm igennem Skov og tilsidst Cujaba overskrides. Ved den sidste ligger Byen Cujaba, hvortil Professorens kom den 17. Juli. Her traf han 2 tyske Lærde, den ene Helmreicher v. Braunsfeld fra Salzburg som Mineralog sendt ud af den østerrigske Regering, og en Dr. Müller fra Neu-Brandenburg, der havde sluttet sig til ham.

Mindre Meddelelser.

Kamerun er ifølge Prof. Vanhöffen opkaldt efter en bestemt Art Krabber, Calianassa, der forekommer i saa stor Mængde ved Flodmundingen, at Portugiserne ved deres Forskninger paa Afrikas Vestkyst i det 15. Aarh. kaldte den forreste Spids ved Flodudløbet for Cabo dos Camaraos eller Krabbe-Kap. Englænderne lavede Navnet paa deres Søkort til Cape Cameroons, og paa denne Maade fik Flodmundingen, den nærliggende Kyst og senere hele Landet Navnet Kamerun.

En fast videnskabelig Station i Sydpolarlandene blev af Prof. Otto Nordenskjöld foreslaaet i et Foredrag, han holdt i det Svenske Selskab for Antropologi og Geografi i Stockholm. I Havet, der beskyller Østkysten af Vest-Antarktis, er der et særdeles rigt Plante- og Dyreliv, hvilket blev bekendt ved de af den svenske Sydpolarekspedition gjorte Samlinger, der imidlertid gik tabt ved Skibet »Antarctic» Undergang. Ogsaa i geologisk og klimatologisk Henseende vilde en saadan Station have Betydning, og Professoren retter en Opfordring til Sverrig om at oprette den, samtidig med at han gør opmærksom paa, at England burde beslutte sig til at indrette en lignende fast Station i det britiske Forskningsdistrikt Syd for Ross-Havet. Disse to Stationer kunde da foretage korresponderende Observationer bl. a. ogsaa af Jordmagnetisme og Jordskælv.

Den 10. internationale geografiske Kongres i Rom, der var ansat til 15.—22. Oktober d. A., men blev udsat paa Grund

af Koleraen, er nu i Følge hertil indgaaet Meddelelse foreslaaet afholdt i Marts el. April 1912,

Geograferne og Tripolis. Herom skriver Sir Clements Markham i Geogr. Journal. Tripolis og Cyrenaica er Egne, der altid har haft stor Interesse for Geograferne. Erathosthenes, Grundlæggeren af den geografiske Videnskab, stammede fra Cyrene. I moderne Tider har Tripolis været Startpunktet for Forskere fra Clappertons til Barths Dage. Kysten af Tripolis og Cyrenaica blev undersøgt af Admiral Smyth og Beechey fra Tripolis til Derna, den ene foretog Undersøgelser fra sit Skib, »Adventure», den anden rejste langs Land, Dersom Italien skal overtage Tripolitaniens, har det et stort Arbejde at gøre her. Landet var en Gang en af det romerske Riges mest blomstrende Provinser, nu er det praktisk talt en Ørken. Her er et stort Arbejdsfelt for Geograferne.

Befolkningen paa Ceylon. Efter den foreløbige Opførelse af Folketællingen den 1. April 1911.

Singhalesere	2,714,880.
Tamiler	1,060,432.
Veddhær	266,876.
Evropæere	8,535.
Andre	58,727.

Ceylon ialt 4,109,450; 63 paa 1 q km.

Deraf mandlige Individuer 2,178,319, kvindelige 1,931,151. Tiltagelse siden 1901: 513,300 = 14,3 % (Pett. Mitt. Novbr. 1911.)